

Gåtfulla religionskonflikter i fullödlig Parsifal

Bayreuther Festspiele 2019

Festspielhaus, Bayreuth, 2 augusti 2019

Richard Wagner: Parsifal

Uwe Eric Laufenbergs uppsättning i Bayreuth av **Wagners** sista opera *Parsifal* är inne på sin fjärde säsong. Den tyske regissören utgår från de omfattande religiösa motsättningar som just nu finns runt om världen och tar fasta på våld kopplat till religiös fundamentalism. Det är en delvis ganska provocerande uppsättning, även om scenografin stundtals är riktigt vacker. Problemet är dock att symboliken genomgående känns dunkel och svårtolkad.

Första akten börjar i ett kloster i ett krigsdrabbat land i Mellanöstern eller i dess närhet. Soldater vandrar runt i lokalen i krigsmundering och scenen är full med civila, krigsdrabbade människor. En stark sekvens är när Amfortas, vars sår aldrig vill läka efter att han blivit stucken med det heliga spjutet av avfällingen Klingsor, sjunger om sin smärta och förtvivlan. Munkarna håller upp Amfortas i armarna och sårens symboliska likhet med den lidande Kristus på korset är oundviklig.

Parsifal - den rene, oskuldsfulle dåre som Gurnemanz tror kan rädda Amfortas - gör entré i en annan märklig scen. Helt plötsligt faller en liten pojke ihop, till synes svårt skadad, varpå Parsifal släpas in på scenen med en pilbåge och en död svan i släptåg. Huruvida Parsifal även skadat eller dödat pojken får vi aldrig reda på. Kanske är scenen bara en symbol för hur oskyldiga, människor som djur, dödas eller skadas i krig?

Den andra akten utspelas i ett harem i ett muslimskt land med den förre detta kristne riddaren Klingsor som härskare. Denne har i sin ägo en samling kristna kors som han håller omgivningen i schack med, inte minst den andra avfällingen Kundry.

Andreas Schager som Parsifal bland blomsterflickorna © Bayreuther Festspiele / Enrico Nawrath

Parsifal dundrar in i haremet i militär uniform omringad av en mängd unga kvinnor i muslimsk dress, vilka snart i stället ikläder sig lättare, mer utmanande kläder som blomsterflickor. När senare Kundry försöker förföra den unge riddaren, dyker Amfortas upp på scenen som en vålnad för att påminna Parsifal om hans uppdrag: att ta tillbaka det förlorade spjutet från Klingsor. Hela akten genomsyras av religiös symbolik, säkert rätt chockerande för en del, och detta accentueras till ett klimax när Parsifal besegrar den till islam konverterande Klingsor, bryter av den heliga lansen på mitten och formar det till ett kors för att förnedra sin motståndare som avsvimmad faller ner till marken.

Sista akten inleds i en annan miljö i Mellanöstern där de åldrande Gurnemanz och Kundry har tagit sin tillflykt. En märklig och suggestiv scen är när efter långfredagsundret ett plötsligt skyfall dränker naturen och några ungdomar nakna dansar runt samtidigt som regnet översköljer deras kroppar. I slutscenen är vi tillbaka igen i den ursprungliga miljön i första akten. Amfortas har gett upp och är på väg att frivilligt lägga sig i kistan i väntan på döden. Stämningen på scenen är ytterst hotfull innan Parsifal träder in och läker Amfortas sår med sitt kors, det före detta heliga spjutet.

Parsifal i Bayreuth © Bayreuther Festspiele / Enrico Nawrath

Föreställningen ligger vokalt på en mycket hög nivå och sångarna fick välförtjänt stormande ovationer från publiken. Den enda som kanske inte helt var i absolut toppklass var amerikanen **Ryan McKinny** som Amfortas. Hans röst har inte riktigt den desperation i uttrycket som krävs, men agerar i gengäld desto bättre på scenen. Den tyske basen **Wilhelm Schwinghammer** levererar sin ganska korta roll som Titurel med bravur och australiern **Derek Walton** lyfter vokalt säkert arrogansen och självupptagenheten hos Klingsor. Den österrikiske basen **Günther Groissböcks** Gurnemanz är närmast idealisk och har en fyllig och behaglig röst att lyssna på under alla dessa monologer som dramaturgiskt för handlingen vidare i den här långa operan. Som Kundry hörs ryskan **Elena Pankratova**, som behärskar sin roll suveränt med kraftfulla, glasklara höjdtoner, men även besitter en sensuell, varm ton i de mer lyriska partierna.

Allra mest imponerar **Andreas Schager** som Parsifal, en av de främsta hjältetenorerna just nu. Den österrikiske sångaren agerar livfullt och engagerande på scenen och hans röst har både en vacker, mjuk ton, som han säkert fått med sig från sin tid som operettsångare, och en spektakulär höjd som nog få artister för närvarande kan matcha i den här rollen.

Även den här kvällen bjuder Festspelsorkestern på ett lysande orkesterspel – och kören gör kraftfulla framföranden av de båda ceremoniella scenerna i första och sista akterna, inte minst det senare får en farlig intensitet. Dirigenten **Semyon Bychkovs** tolkning är storslaget romantisk och fångar såväl skönheten som smärtan i Wagners tonspråk. Sammantaget så är det här rent musikaliskt ett framförande utöver det vanliga, även om själva uppsättningen lämnar en hel del frågetecken efter sig.

Per Nylén

Richard Wagner: Parsifal

Festspielhaus, Bayreuth, 2 augusti 2019

Regi: **Uwe Eric Laufenberg**

Scenografi: **Gisbert Jäkel**

Kostym: **Jessica Karge**

Dirigent: **Semyon Bychkov**

Festspielchor & Festspielorchester Bayreuth

Parsifal: **Andreas Schager**

Amfortas: **Ryan McKinny**

Kundry: **Elena Pankratova**

Gurnemanz: **Günther Groissböck**

Klingsor: **Derek Walton**

Titirel: **Wilhelm Schwinghammer**